

Na osnovu člana 13. Zakona o principima lokalne saomuprave u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 49/06 i 51/09), člana 19. Stav1. alineja 2. Statuta Općine Novo Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 35/10), a u skladu sa članom 26. i 27. Zakona o zaštiti okoliša Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj:33/03 i 38/09), Općinsko vijeće Novo Sarajevo na 15. sjednici održanoj dana 30.01.2018. godine, donijelo je

PROGRAM EDUKACIJE I OBUKE O ZAŠTITI OKOLIŠA OPĆINE NOVO SARAJEVO ZA 2018 GODINU

I UVOD

Edukacija i obrazovanje mladih o okolišu i održivom razvoju poštujući principe trajnog očuvanja izvornosti i biološke raznolikosti prirodnih zajednica, očuvanje ekološke stabilnosti, kvaliteta žive i nežive prirode i racionalno korištenje prirode i njenih dobara, unapređenje stanja okoliša i osiguravanje boljih uvjeta života kroz razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjice, sistemsko i kvalitetno izvještavanje i informisanje o važnim pitanjima koji su direktno povezani sa kvalitetom života, zahtjeva kontinuirano djelovanje na poboljšanju zaštite okoliša na području Općine Novo Sarajevo.

Integrirana strategija razvoja Općine Novo Sarajevo do 2023. godine, predviđa da se sistemski vrši stalna edukacija i na razne načine ide ka podizanju nivoa znanja i ekološke svijesti u cilju kvalitetnijeg življenja i smanjenja zagađenja prirode. U skladu sa tim, Program edukacije i obuke o zaštiti okoliša općine Novo Sarajevo za 2018. godinu treba da na prvom mjestu utvrdi aktivnosti na edukaciji građana o tome kako svojim lošim ili dobrim ponašanjem mogu imati utjecaj na okoliš u kojem žive, koje su to jednostavne mjere koje mogu primijeniti u svakodnevnom životu, a kojima se može znatno utjecati na poboljšanje stanja okoliša, i na taj način doprinijeti poboljšanju stanja okoliša danas, ali osigurati i da buduće generacije imaju zdrav okoliš, i dovoljne količine prirodnih resursa.

II. ANALIZA STANJA U OBLASTI EDUKACIJE I OBUKE O ZAŠTITI OKOLIŠA

Ključni identificirani problema u Općini Novo Sarajevo na koje građani mogu uticati u značajnijoj mjeri, odnose se na zaštitu zraka, vode i brigu o otpadu.

Kvalitet zraka je već ugrožen načinom života u užoj gradskoj jezgri, velikim brojem automobila, neispravnim ložištima i upotrebom nekvalitetnih energenata za zagrijavanje i dr. Poznato je da se tokom zimskih mjeseci na prostoru Grada Sarajeva pojavljuju velike količine zagađujućih materija.

Podaci sa automatski mjernih stanica, koje su posljednjih godina instalirane u Sarajevu pokazuju da prekoračenja zagađujućih materija prelaze sve dozvoljene vrijednosti.

Vlada Kantona Sarajevo je tokom 2013. godine usvojila Akcioni plan za smanjenje čestičnih tvari u zraku na području Kantona Sarajevo.

Prema podacima iz Akcionog plana konstatovano je da najveći doprinos ukupnim emisijama PM10 imaju stambeni sektor i industrija. Emisije iz saobraćaja, iako nešto manje, dosta su značajne, jer nastaju na pola metra iznad tla, te tako imaju veći uticaj na kvalitet zraka nego emisija iz industrije koja se emituje na visokim dimnjacima, ili su izvori dovoljno udaljeni od gradskih područja, da ne bi imali značajnijeg uticaja na koncentracije PM10 u urbanim područjima.

Voda za piće se neracionalno troši i evidentirani su još uvijek veliki gubici u vodovodnom sistemu što za posledicu ima sezonske redukcije, voda za piće se koristi u svrhe za koje se može koristiti tehnička voda. Vodotoci su zagađeni procjednim vodama sa divljih deponija, kanalizaciona mreža u pojedinim dijelovima naselja nije izgrađena i evidentna je pojava nepropisno uređenih septičkih jama.

U oblasti uravljanja otpadom očigledan je problem neadekvatnog odlaganja otpada - na mjestima gdje su postavljeni kontejneri za selektivno odlaganje otpada, građani ne vrše odlaganje na adekvatan način, odnosno, u kontejneru u koji bi se naprimjer trebala odlagati samo plastika, odlažu se i druge vrste otpada i sl. Otpad se također odlaže i pored kontejnera, što predstavlja i vizuelni problem, te problem neugodnog mirisa, a negativno se utječe i na okolno zemljište. Pored toga, otpad se vrlo često može vidjeti i u rijeci Miljackoj, što govori o nedovoljnoj osviještenosti po pitanju zaštite voda. Takođe evidentan je problem divljih deponija, nenamjensko korištenje smetljarika u zgradama kolektivnog stanovanja, nedostatak kontejnera u vlasništvu privrednih subjekata i dr. U cilju strateškog djelovanja u oblasti upravljanja otpadom, Općina Novo Sarajevo je usvojila Plan upravljanja otpadom za period do 2021. godine.

Općinski elaborati o lokacijama reciklažnih dvorišta, niša i zelenih otoka za područje devet općina Kantona Sarajevo sa lociranjem u prostorno-planskoj dokumentaciji i investicijskim planom zasnivaju se na Odluci o donošenju plana upravljanja otpadom Kantona Sarajevo za period 2015.-2020.godina („Službene novine KS“, broj 29/15). Cilj i zadatak elaborata je da na osnovu analize postojećeg stanja infrastrukture za prikupljanje otpada i prostornih mogućnosti ponudi moguće lokacije za novu infrastrukturu: zelene otoke, niše i reciklažna dvorišta.

Općina Novo Sarajevo u saradnji sa razvojnim programom ujedinjenih naroda u februaru 2015. godine, a u martu 2016 i maju 2017 godine samostalno raspisala javni poziv organizacijama civilnog društva/nevladinim organizacijama za predaju prijedloga projekata, u sklopu projekta jačanje lokalne demokratije/ demokratije IV – LOD IV koji je sufinansirala europska unija. Jedna od prioritarnih oblasti je bila: „Promocija, edukacija i unapređenje zaštite okoliša u skladu sa Programom edukacije i obuke o zaštiti okoliša Općine Novo Sarajevo za 2015. godinu.

Uvažavajući činjenice konstatovane nakon provedbe mjera i aktivnosti planiranih Programom edukacije i obuke o zaštiti okoliša Općine Novo Sarajevo za 2015., 2016. i 2017. godinu, a vodeći se obavezama propisanim članom 26. Zakona o zaštiti okoliša FBiH da svaki građanin ima pravo da stiče i unapređuje saznanja o okolišu, kroz ovaj Program potrebno je provesti niz mjera i aktivnosti na edukaciji i obuci o zaštiti okoliša.

Mjere i aktivnosti voditi u smjeru postizanja sljedećih ciljeva:

- Podići nivo svijesti i odgovornosti javnosti o zaštiti okoliša;
- Razviti javnu svijest o vrijednosti okoliša i prirodnih resursa;
- Poboljšati edukacije i obuke o zaštiti okoliša i
- Poboljšati informiranje javnosti i pristup informacijama o okolišu;

Edukacija i razvijanje svijesti o problematici okoliša, s ciljem usvajanja ekološki održivih obrazaca djelovanja, dugoročno je neupitno osnovni cilj i mjera zaštite okoliša. Argument je jednostavan: većinu problema okoliša stvaraju ljudi svojim djelovanjem, pa je očito da djelovati na uzrok problema u osnovi znači djelovati na ljude, odnosno na obrasce njihova ponašanja koji nisu ekološki održivi (odgovornost prema okolišu).

III MJERE I AKTIVNOSTI NA EDUKACIJI I OBUCI O ZAŠTITI OKOLIŠA

Cilj edukacije i obuke o zaštiti okoliša:

Uticati na razvoj ekološke svijesti građana, prije svega djece i mladih, na području Općine Novo Sarajevo, kroz kontinuiranu edukaciju o pravima i obavezama vezanim za zaštitu okoliša, i provođenje obuka o zaštiti okoliša kroz aktivno učešće u akcijama koje doprinose zdravom i čistom životnom okruženju svih građana Općine Novo Sarajevo.

U skladu sa identificiranim problemima i postavljenim ciljem potrebno je provoditi mjere i aktivnosti na sistematskoj i kontinuiranoj edukaciji građana o svim važnim pitanjima vezanim za zaštitu okoliša, stanju na području općine, kao i mogućnostima na koje građani mogu uticati na unapređenje kvaliteta života na području na kojem žive.

Mjere:

- Analiza stanja i informisanje građana o stanju i problemima vezanim za zaštitu okoliša na području općine
- Educirati građane o nesagledivim posljedicama nedovoljne brige o okolišu, uključujući zaštitu zraka, vode i upravljanje otpadom, na život ljudi, uništavanje ekosistema.
- Angažovanje svih građana na očuvanju i prevenciji uništavanja životne sredine, kako bi se smanjila zagađenja i uništavanje prirode koja nas okružuje i poboljšala kvaliteta života na području općine.
- Kroz zajedničko djelovanje obrazovnih institucija, institucija sistema, nevladinog sektora i drugih organizacija osmisliti projekte edukacije i programe obuke na očuvanju okoliša i prevenciji daljeg uništavanja životne sredine.

Ciljne grupe:

- Svi građani općine
- Djeca i mladi iz predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola i studenti
- Vlasnici i zaposlenici u privrednim subjektima

Partneri u realizaciji:

- Mjesne zajednice
- Javna komunalna preduzeća
- Predstavnici nevladinih organizacija
- Predškolske ustanove, osnovne i srednje škole i fakulteti
- Sportske, kulturne i druge institucije
- Privredni subjekti

PLAN MJERA I AKTIVNOSTI NA REALIZACIJI PROGRAMA

I	Analiza stanja i informisanje građana o stanju i problemima vezanim za zaštitu okoliša na području Općine		
	MJERE/AKTIVNOST	OPIS AKTIVNOSTI	ROKOVI REALIZACIJE
1.	Upoznati građane putem sredstava informisanja, organa mjesnih zajednica i drugim načinima o stanju u oblasti zaštite okoliša na mjesnom području	-Ključne probleme sa Planom aktivnosti (sa dinamikom i terminima realizacije) objavit će na web stranici Općine, dostaviti pisane materijale u MZ-ice, putem info punktova podijeliti materijale široj javnosti	kontinuirano
II	Educirati građane o nesagledivim posljedicama nedovoljne brige o okolišu, uključujući zaštitu zraka, vode i upravljanje otpadom, na život ljudi, uništavanje biljnog i životinjskog ekosistema		
	MJERE/AKTIVNOST	OPIS AKTIVNOSTI	ROKOVI REALIZACIJE
1.	Uključiti obrazovne ustanove (vrtići, osnovne i srednje škole i fakulteti) i nevladine organizacije u realizaciju aktivnosti vezanih za podizanje ekološke svijesti građana i edukaciju: a) O selektivnom prikupljanju otpada, b) O racionalnom korištenju vode za piće i zaštita voda c) O važnosti pošumljavanja i sadnje parkovskog drveća d) O važnosti zaštite zraka i	- Organizovati skupove u prostorijama Općine, osnovnih i srednjih škola, ili na drugim prigodnim mjestima (park šuma Hum, deponija u Smiljevićima, parkovi prirode i sl) povodom značajnih datuma na kojima će stručna lica Ministarstva, javnih kantonalnih preduzeća educirati građane o temama koje se odnose na prikupljanje otpada, korištenje vode za piće, pošumljavanju i zaštiti zraka	kontinuirano

	racionalnog korištenja energije		
2.	Propagirati zdraviji način života u Općini	Aktivnosti provoditi organizovanjem sportsko rekreativnih sadržaja, vožnju bicikla, pješačenje i druženje radi promovisanja zaštite okoliša;	kontinuirano
3.	Promovisati vrijednosti životne sredine	Aktivnosti provoditi putem: - Izrada materijala za edukaciju i motivaciju građana za odvojeno prikupljanje i reciklažu otpada, - Kampanje (javni događaji i sredstva medija) - Programi u obrazovnim institucijama koje osmišljavaju i vode djeca (poster, brošure), - Štampanjem flejera (letaka) sa osnovnim tezama rješavanja problema životne sredine i aktivnom učešću javnosti, - Štampanje plakata edukativnih sadržaj povodom obilježavanje značajnih ekoloških datuma, - Ankete i istraživanja (opšta znanja o ekologiji; glavni ekološki problemi MZ; ko treba da brine o zaštiti okoline; lična spremnost za angažovanje; sugestije), - Javne debate i tribine	kontinuirano

III	Angažovanje svih građana na očuvanju i prevenciji uništavanja životne sredine, kako bi se smanjila zagađenja i uništavanje prirode koja nas okružuje i poboljšala kvaliteta života na području općine		
	MJERE/AKTIVNOST	OPIS AKTIVNOSTI	ROKOVI REALIZACIJE
1.	Uključiti obrazovne ustanove (vrtići, osnovne i srednje škole i fakulteti) i nevladine organizacije u realizaciju aktivnosti vezanih za obilježavanje pojedinih-značajnih datuma iz oblasti zaštite okoliša i druge aktivnost	Provoditi aktivnosti koje se odnose na značajne datume za okoliš kao što su: - Dan šuma 21.mart, -Dan voda 22.mart, -Dan planete 22.april, -Dan zaštite životne sredine 05. juni -Dan zaštite ozonskog omotača Provoditi aktivnosti kao što su -Uređenje i čišćenje javnih površina -Takmičenja i izložbe (najljepši, najuređeniji prostor ispred kuće, najbolji plakat, moto i sl) -Uklanjanje divljih deponija u saradnji sa KJKP, „RAD“ - om;	kontinuirano

IV	Kroz zajedničko djelovanje obrazovnih institucija, institucija sistema, nevladinog sektora i drugih organizacija osmisliti projekte edukacije i programe obuke na očuvanju okoliša i prevenciji daljeg uništavanja životne sredine		
-----------	--	--	--

	MJERE/AKTIVNOST	OPIS AKTIVNOSTI	ROKOVI REALIZACIJE
1.	Potpisati ugovore i sporazume o saradnji Općine i nevladinih organizacija kojima je programska orijentacija zaštita životne sredine	Objaviti poziv za saradnju Općine i nevladinih organizacija	april 2018.
2.	Uspostaviti eko mrežu osnovnih i srednjih škola i nevladinih organizacija sa područja Općine Novo Sarajevo	Uspostaviti mrežu od zainteresovanih lica koja će za obavezu imati razmjenu informacija i podataka kao i planiranje učešća u realizaciji manifestacija od zajedničkog interesa	septembar 2018

Mjere i aktivnosti za koje nisu potrebna sredstva koji se odnose na uređenju i čišćenju javnih površina, pošumljavanje i sadnja parkovskog drveća realizovati putem stručnih službi jedinstvenog općinskog organa uprave, javnih komunalnih preduzeća, obrazovnih ustanova i drugih partnera.

Mjere i aktivnosti koje se odnose na :

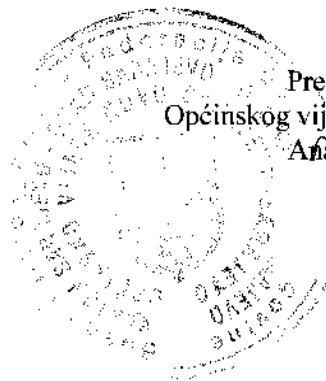
- obezbjeđenje stručnih lica za edukaciju iz oblasti prikupljanja otpada, pošumljavanja, zaštite zraka i korištenju bicikla,
- organizaciju takmičenja za učenike osnovnih škola u vožnji bicikla, rekreativno korištenje bicikla za učenike osnovnih škola , rekreativne trke i okupljanje pješaka i Eko dana u Vilsonovom,
- izradu brošura , letaka i plakata, za pomoć u organizaciji programa koje se obavljaju u obrazovnim institucijama kao i za organizaciju javnih debata, anketa i tribina,
- novčane nagrade za najljepši, najuređeniji prostor ispred kuće, najbolji plakat, moto i sl. organizovati putem nevladine organizacija odabrana na osnovu javnog poziva.

Za realizaciju Plana mjera i aktivnosti planirati posebnu poziciju u Budžetu Općine Novo Sarajevo za 2018. godinu.

IV ZAKLJUČAK

Programom edukacije i obuke o zaštiti okoliša Općine Novo Sarajevo moguće je uključiti veliki broj građana, (do 10 %), putem web stranice Općine Novo Sarajevo i mjesnih zajednica informisati o stanju u oblasti zaštite okoliša na području Općine Novo Sarajevo , uključiti obrazovne ustanove u eko mrežu, organizovati najmanje dvije velike aktivnosti u ovoj oblasti i obilježiti sve značajne datume iz oblasti zaštite okoliša.

Broj: 01-23-241/18
Sarajevo, 30.01.2018. godine

Predsjedavajuća
Općinskog vijeća Novo Sarajevo
Ana Baltić